

DIABELSTWO (65) sb n

diabelstwo (4), **dyjabelstwo** a. diabelstwo (61); diabelstwo *LubPs*, *KochPs*, *ArtKanc* (2) [formy dia- ustalono na podstawie sylabizmu wiersza].

dya- (38), dia- (15), dyia- (4), dja- (4), dija- (3), diya- (1).

-ã- (57), -a- (2); -ã- : -a- *MurzNT* (3 : 2); e jasne; o prawdopodobnie jasne.

sg N diabelstwo (10). ◇ G diabelstwa (9). ◇ D diabelstwu (4). ◇ A diabelstwo (31). ◇ I diabelstw(e)m (1). ◇ L diabelstwie (1). ◇ pl N diabelstwa (1). ◇ A diabelstwa (8).

Sł stp notuje, Cn brak, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *Diabeł, szatan, zły duch* (znaczenie jednostkowe występuje w przykładach z Biblii i ze słowników, mających jako odpowiedniki rzeczownik łaciński *daemonium* w sg, oraz w przykładach polskich, mających formę pl), a także prawdopodobnie *diabli, szatani, złe duchy* (znaczenie zbiorowe jest niepewne, gdyż w przykładach z Biblii odpowiedniki łacińskie mają tylko formę A *daemona*, którą można interpretować jako A pl lub A sg (grecki), przykłady pozabiblijne są także dwuznaczne) [zawsze w kontekstach mówiących o opętaniu]; *daemonium Mącz, Calep* (60) : [proch z bylice i proch z szanty] Też oddała dijabielstwo/ gdy bedziełz nią kadził w domu. *FalZioł* I 9c; *MurzNT* 48v, *Luc* 10/17; A teraz posłał mię Pan/ żeby m cie vzdrowił/ á Sarę żonę fyná twego áby m od Diabelstwą wybáwił [ut ... a daemonio liberarem]. *Leop Tob* 12/14, *Luc* 4/35; wyšlo dyabelstwo [*daemonium*] z dziewczki twey. *BibRadz Mar* 7/29; Ktemu od wiela ich wychodziły dyabelstwą [*daemona*] *BibRadz Luc* 4/41; z ktorey [*Marii*] fiedmioro diabelstwą wyšlo [*daemona septem exierant*]. *BibRadz Luc* 8/2, *Mar* 7/30; Rzekł mu Anioł/ gdy zákurzyłz tą wątrobką gdzyekolwiek będzie dyabelstwo/ wciecze *BielKron* 97v; *Mącz* 77b; *RejPos* 78, 79, 86; *BiałKat* 341; *Calep* 286; *WujNT* 334.

Zwroty: »mieć diabelstwo« [szyk zmienny] (13): zabiezałmu człowiek niektory zmiáłta/ ktory miał djábelstwa [*habebat daemona (marg) daemonium (-)*] (*marg*) szatany (-) od wiela czałow *MurzNT Luc* 8/27; *Leop Luc* 4/33; mąż niektory co miał diabelstwo [*habebat daemona (marg) daemonium (-)*] od wiela czałow *BibRadz Luc* 8/27, *Ioann* 7/20, 10/20, 21; *RejPos* 84 [3 r.], 85v [2 r.], [308]; wyście mowili, zem Sámárytan, Dyabelstwo [*daemonium Vulg Ioann* 8/48] mam. *ArtKanc* E13v.

»diabelstwo odpędzać (a. wypędzać, a. odpędzić); odpędzone bywa« [szyk zmienny] (5; 1): *OpecŻyw* 35v; *FalZioł* I 10b; *Leop Mar* 9/37; á zákurzyłz wątrobką rybią którą małz przy łobie/ á tym obyczaiem dyabelstwo [*daemonium Vulg Tob* 6/19] odpędziłz. *BielKron* 97v; *RejPos* 79; *KuczbKat* 355.

»diabelstwo wyganiać« [szyk zmienny] (7): *FalZioł* *c; wkrzészáiicie vmarlé i diábelstwa [*daemones*] wyganiáicie. *MurzNT Matth* 10/8, *Luc* 13/32; Y wyganiał Iezus dyabelstwo [*daemonium*] á ono było nieme. *Leop Luc* 11/14, 15; opowiadáli [zwolennicy] ludziom áby Pokutę czynili/ y wyganiáli wiela Diabelstwą *KuczbKat* 230; *WujNT* 238.

»wymiat(ow)ać diabelstwo« (4): gdy Pan Iezus wymiáthował dyabelstwo [ut erat eiciens *daemonium Vulg Luc* 11/14] kthore było nieme *RejPos* 76v, 77 [2 r.]; *ArtKanc* E14.

»wyrzucić (a. wyrzucać) diabelstwo; diabelstwo wyrzucone być może; wyrzucenie diabelstwa« [szyk zmienny] (6; 1; 1): *SeklKat* O4v; *Leop Luc* 11/14; y profiła go [*Jezusa*] áby dyabelstwo wyrzucił [ut *daemonium eiceret*] od dziewczki iey. *BibRadz Mar* 7/26, *Luc* 13/32; *Goski* A6v; *KuczbKat* 355; *WujJud* 161; *CzechRozm* 188.

Wyrażenia: »opętany od diabelstwa« (1): Słepi bráli wzrok/ opętány od dyabelftwá bráli wybáwienie *HistRzym* 126.

»zakłęcie diabelstwa« (1): Exorcismus, Poprzyfiężenie/ Zákłęcie diabelftwá. *Mącz* 111b.

Szereg: »diabelstwo i czary« (1): Ten kamień [*gagatek*] dijabelftwu y czarom fie przeciwi *FalZioł* IV 53d.

W przeni (2) :

Zwrot: »wypędzić diabelstwo« (2): Pan twoy wypędzi s ciebie ono dyabelftwo [*daemonium Vulg Luc* 11/14] głuche y nieme/ tho ieft/ záfłepienie sumnienia twego/ ktore thu zowie w Ewányeliey fłepym/ głuchym/ y niemym. *RejPos* 79; chcieliby wypędzić to fłepe y nieme dyabelftwo/ to ieft/ záfłepienie w grzechoch/ od fiebie. *RejPos* 79.

2. *Obcy, pogańscy bogowie, bałwany, bożki* (3) : Gdy dyabelftwu á nie Bogu ofiáry dzyáláli/ Bogom tym ktorych nie ználi wielką cześć czynili *LubPs* gg4v; Abowiem ofiárowáli fyny y corki fwoie dyabeftwu [!] [*daemoniis*]. *BibRadz Ps* 105/37; *KochPs* 162.

3. *Rzecz, sprawa diabelska* (2) : ty Oleie wálze nic inżego nie fą/ iedno przekłęftwo y Dyabelftwo *KrowObr* 85v; Tę náukę mędrzy Atenścy gdy od Páwłá S. fłyżeli/ nowym Dyabelftwem ią názwáli. *BiałKaz* D4.

Synonim: 1. czartostwo.

Cf **DIABEL**